

TA'LIM MUASSASALARIDA MUSIQA DARSLARINI O'QITISHNING ZAMONAVIY USULLARI

Nurmatova Mushtariybegim Ilhom qizi — Namangan davlat pedagogika instituti Musiqa ta'limi yo'nalishi 2-bosqich talabasi, Toshkent shahri Yashnobod tumanidagi 7-sonli bolalar musiqa va san'at maktabi o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur tezisda ta'lim muassasalarida musiqa darslarini zamonaviy pedagogik metodlar asosida tashkil etish, o'quvchilarning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish va ta'lim samaradorligini oshirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, ijodiy topshiriqlar va amaliy mashg'ulotlardan foydalanishning ahamiyati ochib berilgan. Milliy musiqa merosini o'rgatish va o'quvchilarning estetik dunyoqarashini shakllantirishga alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: musiqa ta'limi, zamonaviy metodlar, pedagogik texnologiyalar, musiqiy tarbiya, ijodkorlik, musiqiy eshitish, milliy musiqa, estetik tarbiya, interfaol ta'lim.

Bugungi kunda ta'lim tizimida o'quvchilarning bilim olishi bilan bir qatorda, ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, mustaqil fikrlashini shakllantirish va ma'naviy dunyosini boyitishga ham katta e'tibor berilmoqda. Ushbu jarayonda musiqa ta'limi muhim o'rin tutadi. Chunki musiqa insonning hissiy olamiga ta'sir ko'rsatib, uning estetik didini, ijodiy tafakkurini va ma'naviy qarashlarini rivojlantiradi. Ta'lim muassasalarida musiqa darslarini samarali tashkil etish o'qituvchidan nafaqat musiqiy bilim va ijrochilik mahoratini, balki zamonaviy pedagogik metodlardan foydalanish ko'nikmalarini ham talab qiladi. An'anaviy o'qitish usullarini interfaol metodlar, raqamli texnologiyalar va ijodiy mashg'ulotlar bilan uyg'unlashtirish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Musiqa darslarining asosiy vazifasi o'quvchilarga musiqiy bilim berish bilan cheklanmaydi. Ularda musiqani tinglash, tushunish, tahlil qilish, kuylash, ritmni his etish va musiqiy asarlarni

badiiy idrok etish ko'nikmalarini shakllantirish ham muhimdir. Shu sababli zamonaviy musiqa ta'limida o'quvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga olish va ularni faol ijodiy jarayonga jalb etish zarur [1].

Zamonaviy pedagogik metodlar ta'lim jarayonini qiziqarli, mazmunli va samarali tashkil etishga yordam beradi. Musiqa darslarida interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, o'z fikrini ifodalashi va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masalan, "Aqliy hujum" metodi orqali o'quvchilarning muayyan musiqiy mavzu bo'yicha fikrlari aniqlanadi. "Klaster" metodi yordamida bastakorlar, musiqa janrlari yoki cholg'u asboblari haqidagi ma'lumotlar tizimlashtiriladi. Savol-javob, musiqiy viktorinalar va guruhli muhokamalar esa darsdagi faollikni oshirishga xizmat qiladi. Musiqa darslarida amaliy mashg'ulotlar ham alohida ahamiyatga ega. Qo'shiq kuylash, ritmik mashqlar bajarish, cholg'u asboblari ijro etish va musiqiy asarlarni tinglash o'quvchilarning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantiradi. Ayniqsa, o'quvchilarni kichik guruhlariga ajratib, musiqiy topshiriqlarni birgalikda bajarishga yo'naltirish ularda hamkorlik, mas'uliyat va ijodkorlikni shakllantiradi. Zamonaviy metodlarni qo'llashda o'quvchilarning yoshi, qiziqishi va tayyorgarlik darajasini hisobga olish lozim. Har bir topshiriq aniq maqsadga yo'naltirilishi va o'quvchilarning musiqiy bilimlarini mustahkamlashga xizmat qilishi kerak [2].

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar musiqa ta'limini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Audio va video materiallar, elektron taqdimotlar, raqamli musiqa dasturlari hamda interaktiv vositalardan foydalanish o'quvchilarning musiqiy asarlarni chuqurroq tushunishiga yordam beradi. Turli bastakorlarning asarlarini audio shaklda tinglash orqali o'quvchilar musiqa janrlari va ijro uslublari bilan tanishadilar. Video materiallar esa orkestr, xor, ansambl va yakka ijrochilik faoliyatini kuzatish imkonini beradi. Elektron taqdimotlardan foydalanish nota yozuvi, ritmik belgilar va musiqa asboblarning

xususiyatlarini ko'rgazmali tarzda tushuntirishga yordam beradi. O'quvchilarning ijrosini audio yoki video shaklida yozib olish va birgalikda tahlil qilish ham samarali usullardan biridir. Bu orqali ular o'z yutuqlarini ko'rish, kamchiliklarini aniqlash va ijrochilik mahoratini takomillashtirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Biroq texnologiyalar o'qituvchining bevosita rahbarligi va jonli musiqiy faoliyatning o'rnini bosmasligi, balki ularni to'ldirishi kerak [3].

Musika ta'limida milliy musika merosini o'rganish yosh avlodni ma'naviy tarbiyalashning muhim vositasidir. O'zbek xalq qo'shiqlari, maqom san'ati, milliy cholg'u asboblari va bastakorlar ijodi o'quvchilarda milliy qadriyatlarga hurmat tuyg'usini shakllantiradi. Darslarda dutor, doira, tanbur, rubob va g'ijjak kabi cholg'u asboblari bilan tanishtirish, xalq kuylarini tinglash va ularning mazmunini muhokama qilish o'quvchilarning musiqiy dunyoqarashini kengaytiradi. Shu bilan birga, jahon musika madaniyatiga oid asarlarni o'rganish boshqa xalqlarning san'ati va madaniyatiga hurmat bilan arashga yordam beradi. Musika darslari o'quvchilarning nafaqat musiqiy bilimlarini, balki hissiy sezgirligi, estetik didi va ijodiy tafakkurini ham rivojlantiradi. O'qituvchi musiqiy asarlarning mazmunini tushuntirish, ularning xarakterini aniqlash va ijro xususiyatlarini tahlil qilish orqali o'quvchilarning badiiy idrokini shakllantirishi mumkin [4].

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ta'lim muassasalarida musika darslarini zamonaviy metodlar asosida tashkil etish o'quvchilarning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish, ijodiy faolligini oshirish va estetik tarbiyasini yuksaltirishda muhim ahamiyatga ega. Interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va amaliy mashg'ulotlardan foydalanish darslarning samaradorligini oshiradi. Musika ta'limida milliy musika merosini o'rgatish, jahon musika madaniyati namunalari bilan tanishtirish va o'quvchilarning

individual xususiyatlarini hisobga olish muhimdir. O'qituvchi zamonaviy pedagogik yondashuvlarni to'g'ri qo'llash orqali o'quvchilarda musiqaga qiziqish, mustaqil fikrlash, ijodkorlik va milliy qadriyatlarga hurmat tuyg'ularini rivojlantirishi mumkin. Demak, an'anaviy musiqa ta'limi tajribasini zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish sifatli ta'limni tashkil etish va barkamol avlodni tarbiyalashning muhim shartlaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi O'RQ-637-sonli "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 2-fevraldagi PQ-112-sonli "Madaniyat va san'at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori.
3. Teplov B. M. Psixologiya muzykalnyx sposobnostey. Moskva: Nauka.
4. Kabalevskiy D. B. O muzykalnom vospitanii detey. Moskva: Prosveshcheniye.
5. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligining musiqa fani bo'yicha o'quv dasturlari va metodik materiallari.